

1976 MAR 2 1

KISALFÖLD 92

A tanács hatalom kinevezettje

Az első magyar egyetemi előadónő

Magyaróvártól a Szovjetunióig

Szülőföldjén és a kémiai szakterületen is szinte ismeretlenül hangzik neve. Oka nem a méltatlan mellőzés, hanem az a kalandosnak is nevezhető életút, amelyet a tehetséges vegyész férjével a forradalmár *Dienes Lászlóval* együtt megtett. *Götz Irén* neve nem szerepel a Magyar Életrajzi Lexikonban, az 1919-ben megjelenő Mosonvármegye című lap is csak egy rövid hírből emlékezik meg egyetemi tanárrá való kinevezéséről. Tavaly a Magyar Kémikusok Lapjában méltatta életét és munkásságát Hegedüs Éva, aki a hézagos adatokat Götz Irén még élő ismerősei körében gyűjtötték össze és közlőtte ki.

Götz Irén 1889-ben született Magyaróváron, ahol apja tekintélyes gazda, az utolsó városbíró. A magyaróvári polgári elvégzése után Budapesten járt gimnáziumba, 1907-ben iratkozott be az egyetem kémia és matematika szakára. Már ekkor kitűnt olvasottságával és korszerű természettudományos műveltségével. Egyetemista éve alatt ismerkedett meg férjével, a szocialista *Dienes Lászlóval*. Ő viszi el a Galilei Körbe, ahol Götz Irén előadásokat tart. 1911-ben kitűnő eredménnyel doktorált kémiából.

A jó felkészültségű vegyész *Gieswein Sándor* magyaróvári képviselő segítségével jutott el *Mme Curie* párizsi kutatólaboratóriumába. 1912. szeptember 22-én Mosonmagyaróvárról írt francia nyelvű levelét ma a Curie Intézet levéltára őrzi.

Egy éves kutatómunka után egy magyarországi kísérleti intézetben helyezkedett el. 1913-ban kötött házasságot *Dienes Lászlóval*, aki ekkor már *Szabó Ervin* közvetlen munkatársa a Fővárosi Könyvtárban. Götz Irén dr. mint „ideiglenes minőségű fizetéstelen segédvegyész” évekig dolgozott az Állattétani Intézetben, s közben magas színvonalú tudományos cikkeket írt magyar, német és amerikai szaklapokba.

A Magyar Tanácsköztársaság 1919. április 10-én nevezte ki a budapesti Tudományegyetemre előadónak. Így lett az első nőtanár egyetemeken. Férje a főváros egyik népbiztosa, akinek 1919 végén emigrálnia kell az ellenforradalom üldözése elől. Götz Irén illegálisan férje után igyekezett, de Mosonmagyaróváron elfogták és csak száz napi fogság után sikerült elv-

társi összefogással Bécsbe szöktetni. Bécsből férjével Romániába mentek, ahol egyetemen tanított és tudományos intézetekben dolgozott. Férje a *Korunk* című jelentős baloldali folyóiratot szerkesztette. A reakció nem nézte jó szemmel a baloldali házaspárt, a zaklatások elől Berlinbe majd 1931-ben a Szovjetunióba mentek három gyermekükkel. Itt Götz Irén egy tudományos intézet osztályvezetője majd egy gimnázium tanára volt, 1941 végén halt meg.

Példás helytállása, az igazságot folytatott következetes harca és tudományos munkássága megérdemli a figyelmet és a szülőföld lakóinak tiszteletét.

Tuba László